

MARTIN ÈD J'ARSIVÒLI

Maria Teresa Cantamessa Andrina (Ivrea - To)

1ª Classificata - Premio Città di Torino

Martin a l'avìa sempe avù pòca salute e fin-a da fiolin a podìa pa fé coj travaj pesant dont ij viton a son abituà. A l'era 'd bon cheur, gentil e sensibil; a-j piasio le bes-ce e la natura e soens as anciarmava a vardé le nìvole o 'l vòli 'd chèich osel. Për sòn a l'era tratà 'me un fagnan, ansi pes ancora 'me 'l fòl dël vilagi.

A considerava la cassa un gieugh bin crudel.

Un di a l'era sentusse 'rsoné an continuassion, da dzora dla montagna, jè s-ciòp dij fusij e 'l baulé dij can trames ai bòsch e a le rochere. A la sèira, a j'ero calaje giù quatr cassador stracorm ëd prede ch'a mostravo, a la gent curiosa, fier 'me d'artaban.

Martin, nopà, a pensava a le tan-e ai nì che da cola neuit a sarìo stàit veuid e ai cit ëd cole bes-ce restà soj.

La matin apress con la scusa d'andè 'n serca dij bolè, bele che lun-a a fussa nen cola giusta për trovene, a l'era rampignasse, cabassa sle spale, su për cola mulatera d'anté ch'a j'ero passà ij cassador ël di anans. A l'era 'ncor pitòst ëscur ma da Est ël cel a vnìa già ciàir e a-j përmettìa d'anandiesse lest. Rivà tacà a un frasso, bel gròss, a l'avìa 'ntravist chèicòs a tèrpignesse drinta a un gav an sercand ëd seurte, senza però riesse. A l'era në gnòmo; Martin a n'avìa pa mai vist-ne gnun, però as arcordava 'd lor për le conte 'd granda e a savìa ch'a l'avìo pau ëd l'òm. A dì la vrità a chërdìa gnanca ch'a esistèisso. A l'avìa gavalò da col ambreuj an solevand-lo con dlicadëssa, an vardand ch'a fussa nen ferì, për butelo peui sël pra.

Gnòmo Lòtus a l'avìa vardà Martin con arconossensa ma 'dcò con pau. Col fieul forse a l'avrìa portass-lo via? Ma 'l fieul a l'avìa dije: - Tuti a devo aveje soa libertà; mi i son sì për giuté le

bes-ce se a n'han damanca, vist lòn ch'a l'han fàit jer coj cassador, e senza gnun-a àutra'ntension. -

Gnòmo Lòtus, antërdoà, a l'era gratasse la testa 'ncor pa grisa, an passand peui a suliesse ij pochi pluch ëd la barba; a l'avio sempe dije 'd tense a distansa da j'òmo che, goliard ëd richëssa, a sacrificavo bes-ce e boschin-e 'me gnente a fussa. A l'era 'ncor giovo (a l'avìa da compì ij tërzent ani), ma a l'era n'anlev già pitòst an piòta ëd Thonet, në studios e geologh motobin dot tan che soa vajentisa a l'era conossù da tut ël pòpol djë gnòmo.

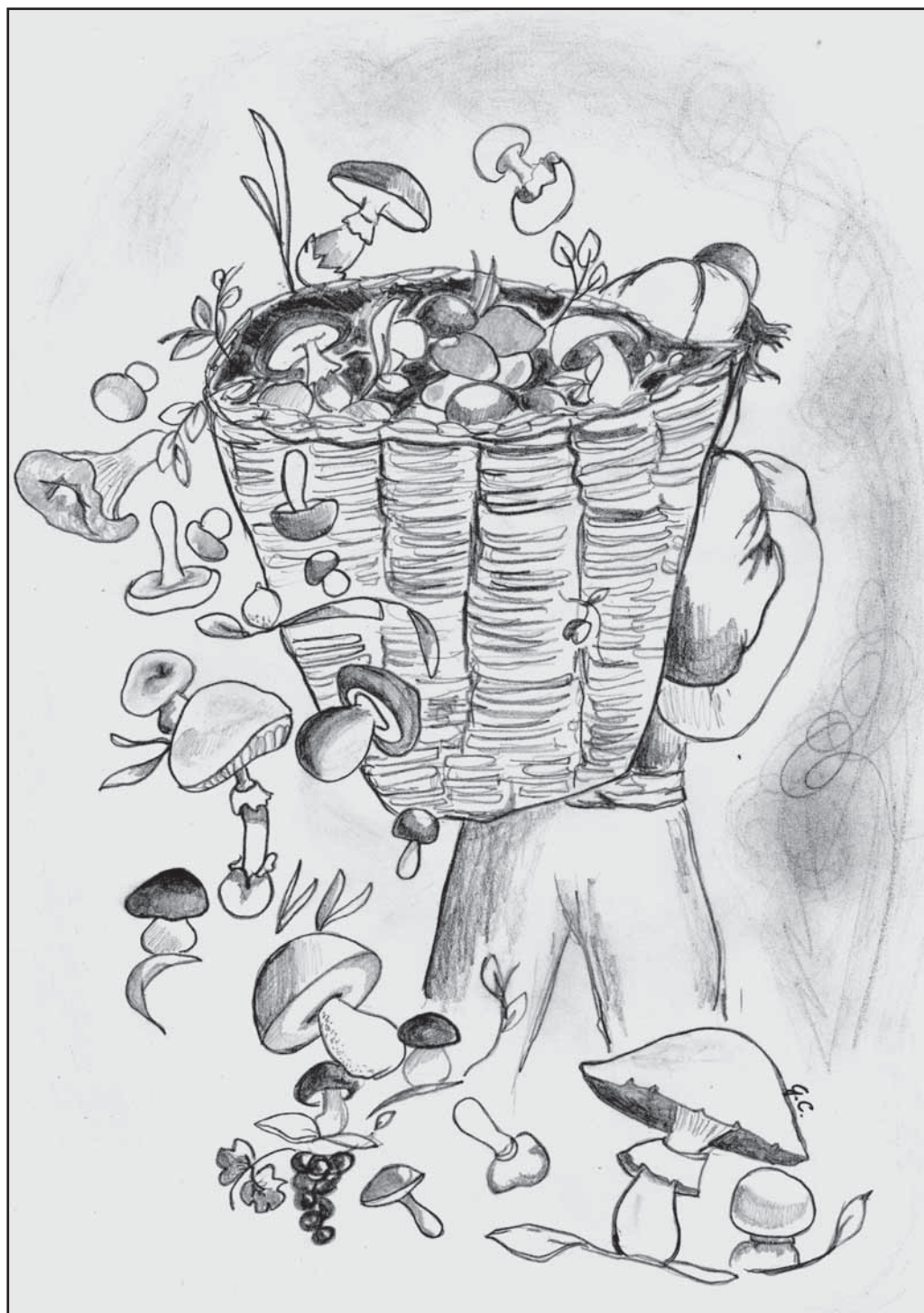
A l'era stàit mandà da sò magister ant ël giassé dël Gran Paradis, përchè a studièissa 'l fenomeno dj'arvere, ch'a j'ero formasse sota a chiel e motobin pericolose: a l'avrio podù fé smoté na quantità d'eva e 'd pere parèj gròssa da cheuvre'd valade'n-treghe.

El Gran Magister a l'era fërmasse a Chamonix, anté, or, fin-a j'òmo a serco 'd comprend-ne 'l motiv për evité 'd dësgrassie. Lòtus a stasia viaggiand su na pèrnis massà dai cassador e chiel a l'era tombà 'n col gav; a l'era sperdù, a l'avìa damanca 'd na guida. Martin a l'era proponesse d'acompagnelo; al fieul a-j bastavo ses ore bon-e per riveje ma për Lòtus, con soe gambëtte curte, a sarìa stàit pitòst malfé a rampignesse e a l'avìa cariass-lo sla cabassa tanto pì che jë gnòmo a son ativ d'è'd neuit. Tant ch'a marciava a l'era 'mbatusse 'nt un bochetin giovo senza pì la mama e afamà e, senza penseje doe vire, a l'avìa daje tuta soa pòvra colassion: na fëtta 'd pan con un po 'd seirass, peui, pijandlo'n brass, a l'avìa prosegù soa marcia.

Dal cioché'd na cesiòta 'rsonava mesdi cand che ij tre a j'ero rivà a destinassion. La vista da là dzora a l'era talment bela da sté senza fià. El verd a l'era 'd tante noanse: da col dël pan ëd le marmòte a col dij pin e a col ëd j'erbëtte, tant da smijé a l'òpera d'un pitor famos; daspèrtut na festa'd giàun ëd le artemisie, ëd bleu për le gensian-e, ëd ross dij rododendro e, 'n po' d'èdsà e 'n po' d'èdlà, j'orchidee dite scarpëtte dla Madòna, ma e surtut gnun cassador a dèstorbé le bes-ce, sempe vardà dai guardia-parco. Coma ch'a-j sarìa piasuje al fieul esse un'me lor! A l'era però mach un bel seugn ch'a sarìa mai realisasse.

Ambeleli as artrovava la pas pì 'ncreusa e l'ànima e j'euj as arposavo; j'òmo a podìo fé gnun ravagi.

Martin ëd j'arsivòli

Martin a l'avìa cërcà 'n sapin e tra soe rèis a l'avìa fàit un cit arpar përchè Lòtus a podèissa sistemesse 'nt ij prim moment, arcomandandje d'anlevè 'l bochetin. Lòtus a l'avìa dije ch'a stèissa pur sigur, che 'l bochetin a l'era 'n bon-e man, peui an ringrassiand-lo pèr tut lòn che Martin a l'avìa fàit, a l'avìa daje na subiòla an disand-je che parèj a sarìo stàit sempe davzin. A l'era na subiòla special ch'a fasìa seurte 'd vibrassion che mach lè gnòmo a l'avrìa sentù, an minca pòst ch'as trovèissa, e gnun d'àutri, an particolar j'òmo.

El fieul, ëd malaveuja, as na tornava giù a val con la cabassa veuida. A pensava a vaire ch'a l'avrìa pijalo 'n gir sò frel pì vej, ancor na vira a l'avrìa ciamalo Martin ëd j'arsivòli o daje dlè scapatravaj ma a chiel a-j n'ën fasìa pì gnente, giuamai a l'era abitù. A-j dèspiasìa mach pèr soa mama ch'a në patìa, chiel a savìa d'avèj compì na bon-a assion e a l'era sodisfàit.

A stasìa pèr rivé a ca e vassavèj 'l përchè la cabassa a la sentìa sempe pì greva; a l'avìa daje la colpa a la strachità e 'dcò a sò stòmi veuid, ma cand che, tacà a l'uss, a l'avìa posà la cabassa, costa sì a l'era stracorma 'd bolé, ëd coj bon, san e gròss tant che 'l frel, cola vira, a l'era stass-ne 'mbajà e mut pèr la maravija.

La lun-a as aussava e a smijava ch'a snicèissa l'euj a Martin pèr mostreje ch'a-j tenìa le part.

L'amicissia tra chiel e Lòtus a l'è durà pèr tanti ani; ël fieul a l'avìa 'mprendù da lè gnòmo le còse pì diverse'ssima a le besce e la natura; a l'era fasse pì robust tan che a l'era riuscì a dventé'dcò chiel un protetor dël parch. Or a vestiss la divisa ch'a-j piasìa tant, a l'è tratà con rispet dal frel e 'l bochetin, giuamai chërsù, a lassa sò strop pèr vnìlo a saluté pen-a ch'a lo vèdd.

